

ZAMBURUG‘LI INFEKSIYALAR (MIKOZLAR) VA ULARNING KLINIK AHAMIYATI

Jumanazarova Fariza Abduxoliq qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, Tibbiyot fakulteti “Davolash ishi”
yo‘nalishi 24/15 guruh talabasi .

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, Tibbiy klinik fanlar kafedrası Inoyatillo
Ismatullayevich Xolmurodov

Annotatsiya

Maqolada zamburug‘li infeksiyalar (mikozlar)ning etiologiyasi, tasnifi, klinik belgilari va tibbiyotdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, laborator tashxis qo‘yish usullari, davolash va profilaktika choralariga alohida e‘tibor qaratilgan. Mikozlarning immuniteti pasaygan bemorlardagi og‘ir oqibatları va ularni erta aniqlash zarurligi ta’kidlanadi.

Abstract

The article discusses the etiology, classification, clinical symptoms and medical significance of fungal infections (mycoses). Special attention is also paid to laboratory diagnostic methods, treatment and preventive measures. The serious consequences of mycoses in patients with reduced immunity and the need for their early detection are emphasized.

Аннотация

В статье рассматриваются этиология, классификация, клиническая симптоматика и медицинское значение грибковых инфекций (микозов). Особое внимание уделено лабораторным методам диагностики, лечению и профилактическим мероприятиям. Подчеркиваются серьёзные последствия микозов у пациентов со сниженным иммунитетом и необходимость их раннего выявления.

Kalit so‘zlar. Candida albicans, aspergillus fumigatus, yuzaki mikozlar, shilliq qavat mikozlari, oportunistik mikozlar, zamburug‘li infeksiyalar, mikozlar, sepsis.

Keywords: Candida albicans, aspergillus fumigatus, superficial mycoses, mucosal mycoses, opportunistic mycoses, fungal infections, mycoses, sepsis.

Ключевые слова: Candida albicans, aspergillus fumigatus, поверхностные микозы, микозы слизистых оболочек, оппортунистические микозы, грибковые инфекции, микозы, сепсис.

Kirish

Zamburug‘li infeksiyalar bugungi kunda global sog‘liqni saqlash muammosiga aylangan. Mikozlar nafaqat teri va shilliq qavatni, balki ichki organlarni ham zararlab, sepsis, o‘pka va miya kasalliklariga sabab bo‘lishi mumkin. OITS, saraton kasalliklari va transplantatsiya o‘tkazilgan bemorlarda mikozlar og‘ir va o‘lim bilan yakunlanishi ehtimoli yuqori. Shu sababli ularni aniqlashda laborator diagnostikaning o‘rni juda muhim.

Mikozlarning etiologiyasi

Candida albicans – kandidomikoz chaqiradi.

Trichophyton, *Microsporum*, *Epidermophyton* – dermatofitozlar sababchilari.

Aspergillus fumigatus – o‘pka aspergillozi qo‘zg‘atuvchisi.

Cryptococcus neoformans – kriptokokkoz, ayniqsa OITS bilan og‘riganlarda.

Histoplasma capsulatum, *Coccidioides immitis*, *Blastomyces dermatitidis* – sistemali mikozlar qo‘zg‘atuvchilari.

Mikozlarning tasnifi

1. Yuzaki mikozlar – teri, tirnoq, sochni zararlaydi.
2. Shilliq qavat mikozlari – og‘iz, qin, burun va tomoqda uchraydi.
3. Sistemali mikozlar – ichki organlar va qon orqali tarqaladi.
4. Oportunistik mikozlar – immuniteti past odamlarda rivojlanadi.

Klinik ko‘rinishlari

Kandidoz – oq qoplamali yallig‘lanish, qin va og‘izda og‘riq.

Dermatofitozlar – qichishish, qizarish, qipiqplanish, tirnoqlarda mo‘rtlashish.

Aspergilloz – o‘pkada yo‘tal, gemoptiziya, nafas qisishi.

Kriptokokkoz – miya pardasi yallig‘lanishi, bosh og‘rig‘i, ko‘rish buzilishi.

Histoplazmoz – isitma, yo‘tal, jigar va taloq kattalashishi.

Mikozlarning klinik ahamiyati

Immuniteti pasaygan bemorlarda xavfli.

Kechikkan tashxis qo'yilishi tufayli davolash kechikadi.

Antimikotiklar toksikligi – uzoq muddat qo'llashda buyrak va jigar faoliyatiga zarar yetkazishi mumkin.

Rezistentlik – ko'plab qo'zg'atuvchilar dorilarga chidamli bo'lib bormoqda.

Mikozlarda laborator tashxis usullari

1. Mikroskopiya. To'g'ridan-to'g'ri preparatlar (KOH 10–20% eritmasida tekshirish) – zamburug' ipchalari yoki hujayralarini aniqlash. Gramlash bo'yicha bo'yoqlash – Candida hujayralarini aniqlash.

2. Madaniy (ekish) usullar

Sabouraud agari va boshqa maxsus oziq muhitlarga ekib, koloniyalarni o'stirish.

Bu usul qo'zg'atuvchini aniqlash va dorilarga sezuvchanligini o'rganish imkonini beradi.

3. Serologik usullar

Antitelolarni aniqlash (ELISA, agglutinatsiya testlari).

Antigenlarni aniqlash (kriptokokk antigen testi, aspergillus galaktomann testi).

4. Molekulyar usullar (PCR) juda sezgir va aniq usul bo'lib, qo'zg'atuvchining DNK yoki RNKsini aniqlaydi.

O'tkir va sistemali mikozlarni tez tashxislashda qo'llaniladi.

5. Histologik tekshiruv. Zararlangan to'qimalardan biopsiya olib, bo'yoq yordamida zamburug' iplarini ko'rish.

Davolash

Polienlar – Amfoteritsin B, Nistatin.

Azollar – Flukonazol, Itrakonazol, Vorikonazol.

Echinokandinlar – Kaspofungin.

Davolashda qo'zg'atuvchi turi, infeksiya joyi va bemor immun holati hisobga olinadi.

Profilaktika

Antibiotiklarni nazoratsiz qo'llamaslik.

Shaxsiy gigiena qoidalariga amal qilish.

Immunitetni mustahkamlash (to'g'ri ovqatlanish, vitaminlar).

Xulosa

Zamburug'li infeksiyalar – zamonaviy tibbiyotda katta ahamiyatga ega bo'lgan kasalliklar sirasiga kiradi. Mikozlarning diagnostikasida klinik belgilarga qo'shimcha ravishda laborator usullar (mikroskopiya, ekish, serologiya, PCR) katta rol o'ynaydi. Erta tashxis va to'g'ri davolash mikozlarning og'ir asoratlarini oldini olishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Абдуллаев М.Ш., Каримова Д.Ш. Микробиология ва иммунология. – Тошкент: Тиб қўлланма, 2021.
2. Shomurodov H., Qodirova G. Infeksion kasalliklar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
3. Murray P.R., Rosenthal K.S., Pfaller M.A. Medical Microbiology. – Elsevier, 2021.
4. Atlas R.M. Clinical Microbiology Atlas. – CRC Press, 2022.
5. World Health Organization (WHO). Fungal infections fact sheet. 2023.